

مطالعه تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و بازده سهام

محمد عزیزی

گروه حسابداری، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.
Azizi1400@gmail.com

چکیده

مهم‌ترین عامل مدنظر سرمایه‌گذاران بازده سهام است. بازده سهام در بردارنده کلیه عواید حاصل از نگهداری سهام به‌علاوه سود سرمایه‌ای است. از این رو سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه سعی دارند پس‌اندازهای خود را در سرمایه‌گذاری‌هایی صرف کنند که بیشترین بازدهی را داشته باشد. هدف این پژوهش مطالعه تأثیر استقلال کمیته حسابرس بر رابطه قابلیت مقایسه صورتهای مالی و بازده سهام است. جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نمونه مورد مطالعه، شامل ۱۳۹ شرکت پذیرفته شده طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ است. روش پژوهش توصیفی-پیمایشی و از نظر ارتباط بین متغیرها ترکیبی از علی-همبستگی است و از نظر هدف کاربردی است. برای پردازش و آزمون فرضیه از روش رگرسیونی و داده‌های تابلویی و همچنین مدل اثرات ثابت استفاده شده است. نتایج به‌دست آمده حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و بازده سهام تأثیر مثبت و معناداری دارد با توجه به نتایج پژوهش به مدیران واحدهای تجاری و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری پیشنهاد می‌شود برای کمک به سرمایه‌گذاران در ارزیابی عملکرد شرکت‌ها، به بهبود قابلیت مقایسه صورتهای مالی توجه کنند.

واژگان کلیدی: استقلال کمیته حسابرس، قابلیت مقایسه صورتهای مالی، بازده سهام.

مقدمه

نخستین گام در سنجش عملکرد یک واحد تجاری، محاسبه بازدهی بدست آمده با توجه به اهداف از قبل تعیین شده برای آن می‌باشد. از آنجایی که افزایش ثروت سهامداران به‌عنوان هدف اصلی واحدهای تجاری مطرح گردیده است، لذا یک واحد تجاری باید به گونه‌ای عمل کند که با کسب بازده مناسب ثروت سهامداران را افزایش دهد. بازده در فرایند سرمایه‌گذاری به‌عنوان نیروی محرکی است که ایجاد انگیزه می‌کند و پاداشی برای سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود. بازده ناشی از سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران حائز اهمیت است، زیرا، فعالیت سرمایه‌گذاری در واقع به منظور کسب بازده صورت می‌گیرد (دستگیر و همکاران، ۱۳۹۵).

رسوایی اخیر شرکت‌های بزرگ (هم‌چون، انرون، وردکام و تایکو^۱) موجب نگرانی عمومی در یکپارچگی اطلاعات منتشر شده در بازار سرمایه و عملکرد اخلاقی در فرایند گزارشگری مالی شده است. برای رفع این نگرانی‌ها قوانین جدیدی ایجاد شد که موجب تغییرهای گسترده‌ای در نیازهای حاکمیت شرکتی و بهبود کیفیت گزارشگری مالی شده است، که

¹ Enron & WorldCom & Tycho

یکی از این تغییرهای اساسی و ضروری وجود کمیته حسابرسی در ساختار حاکمیت شرکتی شرکتها می باشد. کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته های فرعی از هیئت مدیره و جزئی ضروری از ساختار اثر بخش کنترل داخلی شرکت به حساب آمده و همچنین وظیفه با اهمیتی از طرف سهامداران جهت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و حسابرسی داخلی و همچنین حسابرسی مستقل دارد (اعتمادی و شفاخیری، ۱۳۹۰).

گزارش های مالی بایستی اطلاعات لازم برای ارزیابی وضعیت مالی و بنیه اقتصادی بنگاه، ارزیابی عملکرد و توان سودآوری، ارزیابی چگونگی تأمین مالی و مصرف وجوه نقد، ارزیابی چگونگی ایفای مسئولیت مباشرت مدیریت و انجام تکالیف قانونی و فراهم کردن اطلاعات مکمل برای درک بهتر اطلاعات مالی ارائه شده و پیش بینی وضعیت آتی را فراهم نماید. در نتیجه این گزارشها اهمیت بسزایی در تحقق اهداف یاد شده دارند و افزایش کیفیت آنها می تواند موجب کارآتر بودن سرمایه گذاری شرکتها و حفظ و توسعه منابع آنها گردد. پژوهش های اخیر اظهار می دارد که، افزایش گزارشگری مالی می تواند پیامدهای اقتصادی مهمی نظیر افزایش کارایی سرمایه گذاری را به همراه داشته باشد. قابلیت مقایسه صورت های مالی هزینه کسب و پردازش اطلاعات را کاهش و در نتیجه، کمیت و کیفیت کلی اطلاعات در دسترس را افزایش می دهد. از این رو، انتظار بر این است که بین قابلیت مقایسه صورت های مالی و کیفیت حسابرسی نیز ارتباط مثبت وجود داشته باشد. از یک سو، می توان قابلیت مقایسه را بیشتر به اطلاعات مربوط به صنعت مرتبط دانست؛ زیرا، در ارتباط با شرکت های فعال در یک صنعت تعریف می شود و از سوی دیگر، قابلیت مقایسه می تواند در مقایسه بهتر کلیه شرکتها و در نتیجه، کسب اطلاعات خاص شرکت بیشتر، به سرمایه گذاران کمک نماید. آنها با انجام مطالعه ای دریافتند که قابلیت مقایسه صورت های مالی به انعکاس اطلاعات خاص شرکت و اطلاعات سودهای آتی خاص شرکت در قیمت جاری سهام کمک می کند (لامبرت و همکاران^۱، ۲۰۰۶).

با وجود رقابت روزافزون در محیط تجاری، دستیابی به منابع کمیاب سرمایه یکی از نگرانی های مدیریت می باشد. هر یک از تأمین کنندگان منابع سرمایه، بازدهی متناسب با ریسکی که پذیرفته اند مطالبه می نمایند؛ لذا هرچه قدر که عدم اطمینان نسبت به یک شرکت بیشتر باشد بازده مورد انتظار سرمایه گذار افزایش خواهد یافت و سرمایه با هزینه بیشتر تأمین خواهد گردید. حال گزارشگری مالی به عنوان مکانیزمی برای کاهش عدم اطمینان و جلب اعتماد سرمایه گذار مورد استفاده قرار می گیرد. این در حالی است که به دلیل جدایی مدیریتی از مالکیت امکان نظارت مستقیم بر عملکرد مدیر وجود ندارد و به دلیل عدم تقارن اطلاعاتی و تضاد منافع میان گروه های مختلف احتمال گزارشگری جانب دارانه وجود دارد. لذا خدمات مستقل حسابرسی به عنوان ناظری مستقل بر نحوه عملکرد مدیریت و نوع گزارشگری وی به منظور مکانیزمی برای کاهش این عدم اطمینان و همچنین افزایش قابلیت اتکا و مربوط بودن صورت های مالی مورد استفاده قرار می گیرد. (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۴).

اهمیت موضوع و چگونگی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی بر بازده سهام از یک سو و کمبود پژوهش های خارجی و داخلی از سوی دیگر انگیزه اصلی انجام این پژوهش است. مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که تا چه اندازه استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت های مالی و بازده سهام تأثیر گذار است؟

مبانی نظری پژوهش استقلال کمیته حسابرسی

¹ Lambert & et al

کمیته حسابرسی مسئول اجرای نظارت بر کار حسابرسان داخلی و مستقل، پیشنهاد حسابرسان مستقل به مجمع عمومی صاحبان سهام به منظور انتصاب، تعیین حق الزحمه و عزل حسابرسان مستقل، بررسی دفعات حسابرسی، دریافت گزارش حسابرسی و نیز کسب اطمینان از انجام اقدام‌های اصلاحی به‌موقع و صحیح توسط مدیریت برای کنترل ضعف‌ها و کاستی‌ها، عدم تطابق با سیاست‌ها، قوانین و مقررات و سایر مشکلات شناسایی شده از سوی حسابرسان است. اعضای کمیته حسابرسی توسط هیات مدیره منصوب می‌شوند. ریاست و تعداد اعضای کمیته حسابرسی در چارچوب «منشور کمیته» تعیین می‌شوند. کمیته منشور خاص خود را داشته که مطابق با قوانین لازم‌الاجرای راهبری شرکتی بورس و سایر قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوطه می‌باشد. این منشور مأموریت و وظایف کمیته و همچنین شرایط عضویت در کمیته، مراحل لازم برای نصب و عزل اعضای کمیته، ساختار کمیته و نحوه عملکرد و گزارش‌دهی به هیات مدیره را تعیین می‌کند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۳).

تغییرهای ایجاد شده در کشورهای پیشرفته در سال‌های اخیر، موجب افزایش استقلال حسابرسان از مدیریت هنگام حسابرسی شده است. یکی از این تغییرها، استفاده از کمیته‌های حسابرسی در شرکت‌ها است. این کمیته‌ها به‌عنوان عامل نظارت بر فرایند گزارشگری مالی عمل می‌کنند. ادبیات حسابداری نیز بر اهمیت هیئت مدیره و کمیته حسابرسی به‌عنوان عوامل اطمینان بخش شرکت‌ها تأکید دارد. در کشورهای پیش‌رو، کمیته حسابرسی در شرکت‌ها تبدیل به ابزار مهمی شده‌اند تا قابلیت اعتماد روند گزارشگری مالی را نظارت کنند. کمیته حسابرسی به‌عنوان عاملی تعیین‌کننده در روند گزارشگری مالی عمل می‌کنند. کمیته‌های حسابرسی اثربخش، موجب افزایش اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه می‌شود و اعضای آن با هیئت مدیره که مسئول حفظ منافع سهامداران است همکاری نموده و در این امر نظارت بر کیفیت و مطلوبیت صورت‌های مالی، حسابداری، حسابرسی، کنترل داخلی و فرایند گزارشگری مالی به مدیریت در ایفا مسئولیت‌های خود یاری می‌رساند (حساس‌یگانه و حسینی، ۱۳۸۱).

قابلیت مقایسه صورت‌های مالی

صورت‌های مالی باید در برگیرنده اقلام مقایسه‌ای دوره قبل باشد به جز در مواردی که یک استاندارد حسابداری نحوه عمل دیگری را مجاز یا الزامی کرده باشد. اطلاعات مقایسه‌ای تشریحی تا جایی باید افشا شود که جهت درک صورت‌های مالی دوره جاری مربوط تلقی گردد (گرچی‌زاده، ۱۳۸۹). در مواردی، اطلاعات تشریحی ارائه شده در صورت‌های مالی دوره‌های قبل به دوره مالی جاری نیز مربوط است. برای نمونه، جزئیات یک دعوای حقوقی که نتیجه آن در تاریخ ترازنامه قبلی مشخص نبوده و تاکنون حل و فصل نشده است، در دوره جاری افشا می‌شود. ارائه اطلاعات مربوط به ابهامات موجود در تاریخ ترازنامه قبلی و اقدامات انجام شده طی دوره جاری جهت رفع ابهام آن‌ها، برای استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی مفید است. در مواردی که نحوه ارائه یا طبقه‌بندی اقلام در صورت‌های مالی اصلاح می‌شود، به منظور اطمینان از قابلیت مقایسه اقلام صورت‌های مالی، مبالغ مقایسه‌ای باید تجدید طبقه‌بندی شود مگر اینکه این امر ممکن نباشد. همچنین ماهیت، مبلغ و دلیل تجدید طبقه‌بندی باید افشا شود. هرگاه تجدید طبقه‌بندی مبالغ مقایسه‌ای عملی نباشد، واحد تجاری باید دلیل عدم تجدید طبقه‌بندی و ماهیت تغییراتی را که در صورت تجدید طبقه‌بندی ایجاد می‌شد، افشا کند (استاندارد حسابداری ایران، ۱۳۹۲).

بازده سهام

میزان کارایی یک شرکت، در خلق سود خالص برای سهامداران را بیان می‌کند در واقع این نسبت بیان می‌کند که یک شرکت به ازای هر یک واحد سرمایه‌گذاری سهامداران به چه میزان سود خالص برای آن‌ها کسب می‌کند بازده در فرآیند

سرمایه‌گذاری نیروی محرکی است که ایجاد انگیزه می‌کند و پاداشی برای سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود. بازده ناشی از سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران حائز اهمیت است، برای این که تمامی بازی سرمایه‌گذاری به منظور کسب بازده صورت می‌گیرد. یک ارزیابی از بازده تنها راه منطقی (قبل از ارزیابی ریسک) است که سرمایه‌گذاران می‌توانند برای مقایسه سرمایه‌گذاری‌های جایگزین و متفاوت از هم انجام دهند. برای درک بهتر عملکرد سرمایه‌گذاری، اندازه‌گیری بازده واقعی لازم است. به‌خصوص این که بررسی بازده به گذشته در تخمین و پیش‌بینی بازده‌های آتی نقش زیادی دارد (احمدپور، ۱۳۹۰).

طبق تئوری نمایندگی و با توجه به میل سرمایه‌گذاران، هدف مدیریت باید در راستای به حداکثر رسانیدن ارزش شرکت باشد. این امر زمانی تحقق می‌یابد که تصمیم‌های مدیریت در زمینه‌های سرمایه‌گذاری، تأمین مالی و تقسیم سود به صورت بهینه اتخاذ شود. در این هنگام انتظار می‌رود منافع یا ثروت سهامداران نیز که در واقع مالک بخشی از شرکت است به حداکثر برسد. اما معیاری که برای تشخیص به حداکثر رسیدن ثروت در نظر گرفته می‌شود بسیار مهم است. به‌طور طبیعی تفاوت‌هایی بین شرکت‌های انتفاعی و غیر انتفاعی، مدیریت و سهامداران و حتی سهامداران بزرگ و کوچک وجود دارد. این تفاوت‌ها باعث شده تا معیارهای مختلفی مانند حداکثر شدن سود دریافتی سهامداران، میزان خدمات اجتماعی شرکت، حداکثر شدن قیمت بازار سهم و حداکثر شدن عایدی به علاوه قیمت بازار سهم به‌عنوان معیار حداکثر شدن ثروت سهامداران مورد توجه قرار گیرد (رسائیان و غفاری، ۱۳۹۲).

پیشینه پژوهش

هو و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و هزینه تحقیق و توسعه و تأثیر آن بر بازده سهام پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن است که عملکرد مثبت و گزارشگری مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بورس چین باعث افزایش ارزش و بازده سهام واحدهای تجاری می‌گردد و از طریق بهبود تصویر اخلاقی شرکت، منجر به جلب اعتماد سرمایه‌گذاران نسبت به پروژه‌های تحقیق و توسعه می‌شود. افزون بر این آنان نشان دادند با افزایش سطح افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان یک مکانیزم اثرگذار، تأثیر افشای هزینه تحقیق و توسعه بر عملکرد شرکت و بازده سهام افزایش می‌یابد.

جورجینسن و همکاران^۲ (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین پراکندگی سود و بازده تجمعی سهام پرداختند. نتایج نشان می‌دهند که ارتباط معنادار و مثبتی بین بازده تجمعی سهام و پراکندگی سود وجود دارد زیرا پراکندگی سود بالاتر با بازده مورد انتظار بالاتر مرتبط است. همچنین نتایج حاکی از آن است که بین بازده تجمعی سهام و پراکندگی سودآوری آتی ارتباط معنادار و منفی وجود دارد.

لیم و پارک^۳ (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی ارتباط بین سود و بازده سهام پرداختند و نتایج مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که افزایش نارسایی در بازده سهام باعث کاهش موقت ضریب تعیین رگرسیون سود با بازده سهام می‌شود همچنین هر دو نارسایی در سود و نارسایی در بازده سهام باعث کاهش ارتباط بین سود و بازده سهام می‌شود.

فخاری و رضایی پینته‌نوئی (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت پرداختند و نتایج حاصل از بررسی ۴۱ شرکت که بعد از تصویب دستورالعمل کنترل‌های داخلی در سال ۱۳۹۱ اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی کرده‌اند، از طریق داده‌های ترکیبی به روش تابلویی، بیانگر آن است که رابطه مثبت و معناداری بین وجود

¹ Ho & et al

² Jorgensen & et el

³ Lim & Park

کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت وجود دارد. عبارتی دیگر با استقرار کمیته حسابرسی در شرکتها محیط اطلاعاتی آنها شفافتر شده و مقدار شاخص افزایش یافته است.

کامیابی و صابری (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر رابطه‌ی بین افشای هزینه تحقیق و توسعه و بازده سهام پرداختند و نتایج تجزیه و تحلیل آماری حاکی از آن است که بین افشای هزینه تحقیق و توسعه و بازده سهام رابطه‌ی مثبت معناداری وجود دارد. علاوه بر این، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی شدت ارتباط بین افشای هزینه تحقیق و توسعه و بازده سهام افزایش می‌یابد.

کامیابی و بوژمهرانی (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی ویژگی‌های کمیته حسابرسی، کیفیت افشا و نسبت غیر مؤلف اعضای هیأت مدیره پرداختند و نتایج پژوهش نشان می‌دهد بین دو ویژگی کمیته حسابرسی یعنی تجربه و مدت تصدی اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت افشا شرکتها رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد در حالی که بین تخصص و اندازه کمیته حسابرسی با کیفیت افشا رابطه‌ی مثبت معناداری مشاهده نگردید. علاوه بر این، یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است نسبت غیرمؤلف اعضای هیأت‌مدیره بر رابطه‌ی بین تجربه اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت افشا تأثیر مثبت و معناداری دارد اما بر رابطه‌ی بین سایر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت افشا شرکتها اثر تعدیل کننده ندارد.

رضازاده و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تجدید آرائه صورت‌های مالی پرداختند و یافته‌ها نشان می‌دهد بین استقلال و تخصص اعضای کمیته حسابرسی با تجدید آرائه رابطه منفی و معناداری وجود دارد، در حالی که، بین اندازه کمیته حسابرسی و تجدید آرائه رابطه معناداری وجود ندارد. به‌طور خلاصه، شواهد پژوهش نشان داد ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر تجدید آرائه صورت‌های مالی تأثیرگذار هستند و کمیته حسابرسی می‌تواند ساختار کنترل داخلی شرکت را تقویت کند و مسئولیت نظارتی هیئت‌مدیره و اثربخشی حسابرسی مستقل را به‌وسیله کاهش احتمال وقوع آرائه نادرست افزایش دهد.

فرضیه پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش و همچنین به‌منظور دستیابی به اهداف فوق، فرضیه ذیل آرائه می‌گردد.

فرضیه: استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و بازده سهام تأثیر معناداری دارد.

الگوی پژوهش از نوع رگرسیون چند متغیره است. بنابراین، مدل اول و دوم زیر برای انجام آزمون فرضیه‌ها انتخاب شده است:

معادله (۱).

$$R_{it} = \beta_0 \pm \beta_1 ACI_{it} \pm \beta_2 Acomp_{it} \pm \beta_3 ACI_{it} * Acomp_{it} \pm \beta_4 Size_{it} \pm \beta_5 LEV_{it} \pm \varepsilon_{it}$$

که در معادله فوق به ترتیب:

R: شاخص بازده سهام شرکت i در سال t؛

ACI: شاخص استقلال کمیته حسابرسی شرکت i در سال t؛

Acomp: شاخص قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت i در سال t؛

Size: اندازه شرکت شرکت i در سال t؛

LEV: اهرم مالی شرکت i در سال t؛

نحوه اندازه‌گیری متغیرها به‌شرح جدول (۱) است:

جدول (۱): نحوه اندازه گیری متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نوع متغیر	نحوه اندازه گیری
استقلال کمیته حسابرسی	تعدیل گر	نسبت اعضای مستقل یا غیرموظف در کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی
قابلیت مقایسه صورت های مالی	مستقل	$ACOMP_{ijt} = -\frac{1}{4} \sum_{l=3}^t E(NI)_{itl} - E(NI)_{jtl} $
بازده سهام	وابسته	قیمت پایه / سهام جایزه + حق تقدم + سود تقسیمی + (قیمت روز + قیمت پایه)
اندازه شرکت	کنترلی	Ln (تعداد سهام × قیمت سهام)
اهرم مالی	کنترلی	کل دارایی ها / بدهی جاری

روش شناسی پژوهش

با توجه به این که داده ها مربوط به اطلاعات شرکت های واقعی بوده و نتایج آن می تواند راه گشای تصمیم های فعالان بازار سرمایه قرار گیرد از این رو پژوهش کاربردی محسوب می گردد. از طرف دیگر به دلیل این که رابطه علی و معلولی بین متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت، لذا از لحاظ انجام، علی پس از وقوع است. از لحاظ نحوه اجرا توصیفی-پیمایشی و از لحاظ ارتباط بین متغیرها از نوع علی-همبستگی است. و از نوع جمع آوری داده ها از نوع پژوهش های کمی و از لحاظ زمان اجرا گذشته نگر و همچنین منطق اجرا استقرایی می باشد. مقیاس اندازه گیری داده های جمع آوری شده، مقیاس نسبی است. مقیاس نسبی دارای کلیه ویژگی های مقیاس های فاصله ای، ترتیبی و اسمی است. مقیاس نسبی، دقیق ترین مقیاس اندازه گیری است. این مقیاس دارای ارزش صفر حقیقی می باشد. یعنی نقطه ای در مقیاس که نمایانگر فقدان کامل ویژگی مورد اندازه گیری است.

جامعه پژوهش حاضر شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ که بالغ بر ۷۶۲ شرکت است، در نظر گرفته شده است. در این پژوهش از حذف سیستماتیک جهت انتخاب نمونه ها استفاده شده است.

با توجه به محدودیت ها ۱۳۹ شرکت به عنوان نمونه ی پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند. به طور کلی اطلاعات و داده های این پژوهش با استفاده از دو روش کتابخانه ای و اسناد سازمانی گردآوری شده است.

یافته های پژوهش

توصیف اطلاعات گردآوری شده یکی از فرآیندهای پژوهش در بخش تجزیه و تحلیل داده های پژوهش است که گزارش آنها در پژوهش، مهم است. داده های پژوهش با استفاده از منابع اطلاعاتی دست دوم گردآوری و دسته بندی شده است. توصیف اطلاعات و داده های آماری با توجه به مقیاس های اندازه گیری انتخاب می گردد. بنابراین در این بخش در مورد ویژگی های نمونه آماری و شاخص های مربوط به صورت های مالی اعضای نمونه آماری بحث و بررسی صورت گرفته است که در ادامه به آنها در دو بخش جداگانه پرداخته شده است.

به طور کلی، روش هایی را که به وسیله آنها می توان اطلاعات جمع آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می نامند. لازم به ذکر است که پس از حذف داده های پرت و مرتب سازی داده ها، تعداد شرکت-سال های متغیرهای پژوهش با اندکی کاهش مواجه شده است.

جدول (۲): شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیرهای پژوهش	نماد	تعداد	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
استقلال کمیته حسابرسی	ACI	۶۹۵	۰/۷۳۳	۰/۷۰۲	۰/۲۶۳	۱/۰۰۰	۰/۲۲۴
قابلیت مقایسه صورت مالی	Acomp	۶۹۵	۰/۲۱۹	۰/۲۰۵	۰/۱۱۴	۰/۲۷۹	-۰/۱۴۶
بازده سهام	R	۶۹۵	۰/۳۹۷	۰/۳۷۶	۰/۱۵۹	۱/۲۳۵	۰/۰۱۸
اهرم مالی	LEV	۶۹۵	۰/۳۶۱	۰/۳۴۶	۰/۱۲۲	۰/۷۶۴	۰/۰۷۶
اندازه شرکت	SIZE	۶۹۵	۱۱/۵۶	۱۱/۳۹	۰/۶۹۰	۱۴/۱۲	۵/۱۸۷

در مطالعه حاضر روش برآورد مدل براساس داده‌های تابلویی است. این روش تلفیقی از اطلاعات سری زمانی (۱۳۹۵-۱۳۹۹) و داده‌های مقطعی ۱۳۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار) می‌باشد. تمامی ارقام محاسبه شده برای هر یک از متغیرهای مدل بر حسب میلیون ریال می‌باشد. برنامه‌ی نرم‌افزاری مورد استفاده در این پژوهش، برنامه نرم‌افزاری ایویوز ۹ می‌باشد. مدل‌های برآورد شده با توجه به فرضیه‌های ارائه شده به صورت مدل‌های رگرسیون چند متغیره ارائه شده‌اند.

آزمون فرضیه

از مدل پژوهش برای آزمون فرضیه اول به شرح زیر استفاده می‌گردد:

استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و بازده سهام تأثیر معناداری دارد. مدل رگرسیونی برای فرضیه به شرح زیر است:

$$R_{it} = \beta_0 \pm \beta_1 ACI_{it} \pm \beta_2 Acomp_{it} \pm \beta_3 ACI_{it} * Acomp_{it} \pm \beta_4 Size_{it} \pm \beta_5 LEV_{it} \pm \epsilon$$

نتایج حاصل از آزمون به شرح جدول (۳) زیر می‌باشد:

جدول (۳): نتایج آزمون فرضیه اول

نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	Prob.
مقدار ثابت	C	۰/۴۹۰	۰/۱۲۴	۳/۹۳۰	۰/۰۰۰۰
استقلال کمیته حسابرسی	β_1 (ACI)	۰/۶۴۷	۰/۲۰۰	۳/۲۲۹	۰/۰۰۶۳
قابلیت مقایسه صورت مالی	β_2 (Acomp)	۰/۸۹۴	۰/۳۰۲	۲/۹۶۱	۰/۰۰۰۱
استقلال کمیته*قابلیت مقایسه	β_3 (ACI*Acomp)	۰/۲۹۶	۰/۱۳۱	۲/۲۵۳	۰/۰۳۵۷
اندازه شرکت	β_4 (SIZE)	۰/۰۹۹	۰/۰۴۷	۲/۰۷۰	۰/۰۰۰۱
اهرم مالی	β_5 (LEV)	-۰/۲۵۱	۰/۱۰۳	-۲/۴۲۶	۰/۰۰۴۵
آماره F		۱۹/۵۰۲			
سطح معناداری (Prob.)		(۰/۰۰۰)			
آماره دوربین واتسون		۱/۹۶۲			
ضریب تعیین (R ²)		۰/۵۴۸			
ضریب تعیین تعدیل شده (AdjR ²)		۰/۵۲۰			

با توجه به نتایج آزمون مدل پژوهش، سطح معناداری آماره F (۰/۰۰۰) کمتر از سطح خطا بوده و کل مدل رگرسیونی معنادار است. آماره دوربین واتسون (۱/۹۶۲) در فاصله بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد بنابراین همبستگی بین اجزای خطای مدل وجود ندارد. با توجه به پایین بودن (P-Value) آماره t از سطح خطای مورد پذیرش برای ضریب β_3 نتایج آزمون نشان می‌دهد استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و بازده سهام تأثیر مثبت و معناداری دارد، بنابراین H_0 پژوهش را می‌توان در سطح خطای ۵ درصد رد کرد. همچنین سطح معناداری آماره t از سطح

خطای مورد پذیرش برای ضریب β_4 نتایج آزمون نشان می‌دهد متغیر کنترلی اندازه شرکت با بازده سهام رابطه مثبت و معناداری دارد و سطح معناداری آماره t از سطح خطای مورد پذیرش برای ضریب β_5 نتایج آزمون نشان می‌دهد متغیر کنترلی اهرم مالی با بازده سهام رابطه منفی و معناداری دارد. ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای وارد شده در رگرسیون توانسته‌اند ۵۲ درصد از متغیرهای متغیر وابسته را توضیح دهند.

نتیجه‌گیری کلی

قابلیت مقایسه یکی از ویژگی‌های گزارشگری مالی است که کمیت و کیفیت اطلاعات در دسترس برای سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد و به آن‌ها امکان می‌دهد از طریق ارزیابی عملکرد گذشته شرکت، عملکرد آتی را با دقت بیشتری پیش‌بینی کنند و بر مبنای آن تصمیم بگیرند. هدف پژوهش حاضر مطالعه تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ می‌باشد. تأثیر متغیرها با استفاده از داده‌های تابلویی و روش اثرات ثابت در شرکت‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای اقتصادسنجی بررسی شده است. نتایج به دست آمده حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و بازده سهام تأثیر مثبت و معناداری دارد. در تبیین این نتیجه باید بیان نمود که مدیرانی که ارتباط آن‌ها با واحد اقتصادی به گونه‌ای نیست که به استقلال آن‌ها خدشه‌ای وارد شود و هیچ وابستگی شخصی یا مالی با مدیریت اجرایی ندارند. بنابراین ممکن است یک کمیته حسابرسی مستقل در مورد برخی مسائل با مدیریت مخالفت کند. بنابراین زمانی که اعضای کمیته حسابرسی از مدیران مستقل تشکیل شده باشند، قادر خواهند بود نفوذ بیشتری بر مدیریت اجرایی داشته که نتیجه آن افزایش شفافیت اطلاعاتی و به دنبال آن قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت و در نهایت افزایش نقدشوندگی و بازده سهام شرکت است.

با توجه به پیشینه نظری و تجربی و یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

با توجه به نتیجه آزمون فرضیه پژوهش به مدیران کمیته حسابرسی پیشنهاد می‌شود، این نکته را در تصمیم‌های خود مدنظر قرار دهند که در بعضی مواقع ضعف سیستم‌های اطلاعاتی و عدم کارایی نیروی انسانی کمیته حسابرسی مؤسسه باعث کاهش قیمت سهام می‌گردد، بنابراین مدیران کمیته حسابرسی باید دقت عمل لازم را در استخدام حسابرسان و به عمل آورند. همچنین مدیران شرکت‌ها از حسابرسی جهت انجام امور حسابرسی استفاده نمایند که از صلاحیت حرفه‌ای لازم در سازمان حسابرسی برخوردار باشند.

منابع

- ✓ ابراهیمی، ابراهیم و همکاران، (۱۳۹۳)، راهنمای کاربردی کمیته حسابرسی، تهران، انتشارات بورس.
- ✓ ابراهیمی کردلر، علی، یزدانیان، عالمه، استکی، حسین، (۱۳۹۴)، بررسی رابطه بین مؤلفه‌های کیفیت حسابرسی و هزینه سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابرسی، نظریه و عمل، سال دوم، شماره دوم، صص ۱۰۹-۱۳۰.
- ✓ احمدپور، احمد، (۱۳۹۰)، رابطه بین معیارهای ریسک و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۴۶، صص ۳۷-۶۰.
- ✓ استانداردهای حسابداری ایران، (۱۳۹۲)، نشریه ۸۶، سازمان حسابرسی.
- ✓ اشرف‌زاده، سیدحمیدرضا، مهرگان، نادر، (۱۳۸۷)، اقتصادسنجی پانل دیتا، انتشارات دانشگاه تهران.

- ✓ اعتمادی، حسین، شفاخیبری، نصیبه، (۱۳۹۰)، تأثیر جریان‌های نقد آزاد بر مدیریت سود و نقش کمیته‌ی حسابرسی در آن، حسابداری مالی، سال سوم، شماره دهم، صص ۱۸-۴۲.
- ✓ حساس‌یگانه، یحیی، حسینی، سیدمحمد، (۱۳۸۱)، تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر حسابرسی مستقل، کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی، فصلنامه مطالعات بهبود مدیریت و تحول، شماره ۳۵، صص ۶۷-۹۰.
- ✓ دستگیر، محسن، گوگردچیان، احمد، آدمیت، ستاره، (۱۳۹۵)، رابطه بیک کیفیت سود (پراکندگی سود) و بازده سهام، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال هفتم، شماره ۲۶، صص ۲۱-۳۷.
- ✓ رسائیان، امیر، غفاری، محمد، (۱۳۹۲)، درآمدی بر رابطه بازده غیرعادی سهام و محتوای اطلاعاتی جریان‌های نقدی. مجله اقتصادی، ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی، دوره ۱۲، شماره چهارم، صص ۷۹-۹۲.
- ✓ رضازاده، جواد، عبدی، مصطفی، کاظمی، مهدی، (۱۳۹۶)، بررسی ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره نهم، شماره سه، صص ۱-۱۶.
- ✓ فخاری، حسین، رضایی پینته‌توئی، یاسر، (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت، فصلنامه حسابداری مدیریت، دوره ۱۱، شماره ۳۶، صص ۶۳-۷۹.
- ✓ کامیابی، یحیی، بوژمهرانی، احسان، (۱۳۹۶)، بررسی ویژگی‌های کمیته حسابرسی، کیفیت افشا و نسبت غیر مؤلف اعضای هیأت مدیره، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ششم، شماره ۲۲، صص ۱۹۱-۲۱۷.
- ✓ کامیابی، یحیی، صابری، فاطمه، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر رابطه‌ی بین افشای هزینه تحقیق و توسعه و بازده سهام، فصلنامه حسابداری مالی، جلد نهم، شماره ۳۳، صص ۵۱-۷۷.
- ✓ گرجی‌زاده، داود، (۱۳۸۹)، بررسی بین ریسک سیستماتیک و رشد سودشرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشگر (مدیریت)، دوره هفتم، شماره ویژه نامه، صص ۳۰-۴۱.
- ✓ Ho, S. S.M., Li, A. Y., Tam, K. & Tong, J.Y. (2018). Ethical image, Corporate social responsibility, and R&D Valuation, Pacific-Basin Finance Journal, PII: S0927 538X(16)30008-7, pp: 813.
- ✓ Jorgensen, D., Hou, K. & Teoh, S.H. (2017). The relationship between earnings and stock returns, Journal of Financial Economics 91, 389-406.
- ✓ Lambert, J., Lyvz, J., & Vrchya. (2006). Learning, asset- pricing tests, and market efficiency, Journal of Finance 57:pp. 1113-1145.
- ✓ Lim, G. & Park, R. (2017). The relationship between earnings and stock returns ", Journal of Financial Economics 94,PP. 87-106.